תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר נזיקין

בית מאיר על בבא קמא

רבי מאיר פוזנר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בית מאיר על בבא קמא

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-בבא-קמא/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ה. 4
דף יג. 5
דף יד: 5
דף טז. 6
דף כב. 6
דף כב: 6
דף כה: 8
דף כו. 8
דף כז. 9
דף לג: 9
דף לח: 10
דף לט. 10
דף מ. 10
דף מא: 11
דף מב: 11
דף מג. 12
דף מד. 12
דף מה. 12
דף מו. 13
דף מז. 14
דף מז: 14
דף נא: 14
דף נב. 15
דף סב. 16
דף סו: 16
דף סח: 16
דף סט. 17
דף עא. 18
דף עב. 18
דף עג. 20
דף עב: 21
דף צ: 22
דף צד. 23
דף צח. 23
דף קב: 23
דף קד: 24
דף קח. 25
דף קח: 25
דף קי. 26
דף קיג: 28

דף ה.

תוס' ד"ה המטמא המ"ל. יש לדקדק דא"כ יותר הי' לו לומר עכ"פ תירוץ זה המספיק בסגנון אחד בין למ"ד היזק שאינו ניכר שמיה היזק או לא שמיה היזק ולא יצטרך להאריך בלישני'. ונראה ליישב ע"פ מה נשאלתי קושי' מהתורני מוה' זעליג במכו' לייזר ז"ל לניב. מה משני תוס' דלא תנא לי' משום דלא מחייב בשוגג. דהא כבר תנא נמי רב אושעי' במנינו בושת. ואיתא במתני' לקמן דבושת אינו חייב עד שיתכוין להזיק. ופשיטא דשוגג אין מתכוון לבייש ופטור נמי ואעפ"כ תנא לי' [וכן איתא נמי הקושי' מכל ד' דבריר חוץ חק דחייב עלי' אפילו שוגג כמבואר סוף פ' כיצד הרגל]. ובע"כ לומר דנהי ודאי דבגדר שוגל דתנא אצל המטמא דפטור בכללו נמי אין מתכוין להזיק דפטור. אבל ודאי דבגדר אין מתכוין לבייש דפטור. אינו נכלל שוגג. והיינו מפני כי ידוע דתרי גוונא שוגגי' איתא חד שוגג הפשוט פ"י ששגג ועשה שלא בכוונה. וחד שוגג דאומר מותר כמו בשבת דשגג במלאכה שלא ידע שהיא אסורה. ולכן אצל בושת נקיט התנא עד שיתכוין לבייש להורות אבל ודאי אם נתכוין לבייש אף דשגג וסבור דמותר לבייש. מ"מ חייב, וכן מבואר למעיין בש"ע ח"מ גבי נפל והיפך עצמו להנאתו על האדם וביישו דחייב כיון דנתחייב לבייש אף דבאמת מותר כדי להציל עצמו. ומכ"ש באומר מותר [וכן בכל ד' דברים ודאי דחייב במזיד ואומר מותר ונלמד מכח ק"ו מבשת] ומשא"כ אצל המטמא נקיט התנא סתמא שוגג פטור להורות דכל השוגגים פטורים. ובזה אזלו דברי התוס' כהוגן. אך הא תינח למ"ד היזק שאינו ניכר לא שמי' היזק ומזיד דחייב היינו כדי שלא יהא כל אחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו. וזה הטעם ודאי לא שייך במכוין לטמא וסבור דמותר להזיק חבירו בהיזק שאינו ניכר. הא אלו הי' ידע דאסור לא הי' עושה. דמה"ת לחייבו משום שלא יהא וכו'. דאטו משום דזה לא ידע שיש איסור בדבר כ"ע נמי לא ידעו. אבל למ"ד היזק שאינו ניכר שמיה היזק ושוגג דפטור היינו כדי שיודיעו. ומזיד דחייב ולא חיישינן אולי לא יודיעו משום הוא עצמו מכוין לצעורי לחבירו. כמבואר בגיטין. א"כ במתכוין להזיק נהי דאמר דמותר לעשות מ"מ מהראוי לחייבו. דהא לא שייך הטעם כדי שיודיעו. דהא עכ"פ כיון להזיק ופשיטא שיודיעו. כמו מזיד כיון דלצעורי לחברי' כיון. ובע"כ לומר באמת דלמ"ד שמי' היזק באמת שוגג דתנא דפטור לא איירי כ"א בשגגת כוונה. ולא בשוגג דאומר מותר. ודכוות' מצינן בא"ע סי' קע"ח גבי שוגג דאשת איש דמותרת לבעלה ישראל. ומ"מ בשוגג דאומר מותר אסורה והוא שם בשם מהרי"ק. וא"כ אין תי' התוס' עולה כ"א למ"ד לא שמי' היזק אבל למ"ד שמי' היזק באמת אין דבריהם אזלו דשוגג בלא כוונה גבי בשת נמי פטור ואפ"ה תנא לי'. ולכן שפיר כתבו התוס' המ"ל.

ר"ל למ"ד לא שמי' היזק. וע"ז לא נפקא מיניה מידי כיון דמ"מ הי' צריך לבא לאידך מ"ד לסברא אחריתי וק"ל ואפשר נמי לומר דאף למ"ד שמי' היזק. מ"מ אף שוגג דאומר מותר פטור. דנהי דמתכוין להזיק היינו מדסבר דמותר אבל אם כשיוודע לו דעשה איסור ית ודע לו נמי שחייב אפשר שלא יודיענו כי לא כיון לצעורי לחברי'. כ"א במה שהוא פטור ולא במה שהוא יהא חייב. וא"כ אין דקדוקי מתורץ. אבל דברי התוס' עכ"פ נכונים. אבל יותר מסתביר כדכתיבנא תחלה ודוק:

דף יג.

אמר ר' אבא שלמים שהזיקו. ע"כ לר"י הגלילי אזיל דס"ל ממון בעלים הוא. אך מ"מ צ"ע לפי' התוס' דף י"ב ע"ב ד"ה ומחיים מי אמר מסקי דלמסקנא לר"י מודה דחזה ושוק לאו ממון בעלים הוא א"כ הי' לו נמי לומר ואינו גובה מחזה ושוק. וכ"ת לאו דוקא. עכ"פ קשה לפירושם היכי דקדק התנא נכסים שאין בהם מעילה. הא כבר איתא חזה ושוק דאין בהם מעילה. ואעפ"כ מודה ר"י דלאו ממון בעלים הוא. אך זה צריך לי עיון לכל הפרושים הא יש בכור בזמן הבית בארץ דמודה ר"י ודאי דלא הוי ממון בעלים ואם הזיק פטור אף שאין בו מעילה.

דף יד:

תוס' ד"ה ש"מ לוה ומכר נכסיו. ומפרש ר"ת וכו'. צריך עיון דאף למ"ד שעבודא לאו דאורייתא קשה. דהא במתני' קתני שוה כסף דמוקי הגמ' ביתמי. ולמ"ד של"ד כתבו התוס' מקודם דמיירי בשעמד בדין ולהכי גובה מיתמי וא"כ מדוע לא יגבה ממשעבדי וכ"ת כמו שכתב ר"ת כיון דלא שייך נעילת דלת לא תקנו. א"כ מיתמי נמי לא ליגבה. וצריכנא לומר דודאי תקון דנ"ד לפני לוין לא שייך. אבל תקון שלא לפתוח דלת לפני עושי גזל שפיר שייך. ולהכי שפיר גובה מיתמי כשעמד בדין. וסברא זו שלא לפתוח דלת לפני עושי גזילה כתבו תוס' במס' ב"ב שם וע"ש. אך שמוכרח לפי ס"ד דהכא דהי' סובר דזה לא שייך כ"א דלהכי יגבה מיתמי. משא"כ לגבי לקוחות מה איכפת להגזלן ומזיק בהכי מה שעי"כ יוסגר לגבי' הדלת. בשלמא היכי דשייך נ"ד בפני הלוה שפיר דגובה נמי מהלקוחות. וא"כ אזיל פי' ר"ת כהוגן. אך במס' ב"ב שם שכתבו התוס' דמשום סברא הנ"ל בשעמד בדין גובה מיתמי ומכ"ש מלקוחות. צ"ל דכתבו למסקנא דהכא דנא איירי המתני' כלל מגבי' משועבדין ומסתביר לתוס' שלא לחלק. אבל הכא לפי' ר"ת ע"כ לחלק בין יתמי ללקוחות. ודוק כי צ"ע גדול ליישב:

דף טז.

הא קתני סיפא השן מועדת כו'. ואי ר"ט כו'. ופרש"י ז"ל הא ודאי לגבי שן רשות הניזק הוא. וצ"ע ומ"ש ממה דקתני במתני' אינה מועדת לא לשוך דל"ק לי'. והיינו משום דנשיכה תולדה דקרן הוא ולגבי קרן חשוב לי' ר"ה. א"כ הא אכילת דברים שאינם ראוים לה נמי תולדה דקרן הוא דהא משונה הוא. וע"כ צ"ל דלישנא דרש"י ז"ל לאו דוקא ור"ל דנהי דלגבי קרן חשוב לי' ר"ה היינו מה שמזקת לבהמה דכותי' דלתרווייהו ל"ל רשות או לתרווייהו אית להו רשות לפי חילוף הגירסאות. אבל מה שאוכלת פירות נהי שהם דברים שאינם ראוים והוי הולדה דקרן. מ"מ כיון דלניזק אית לי' רשות ולמזיק לא שפיר הוי משונה קרן בחצר הניזק. משא"כ ולא לשוך דקתני במתני' דאיירי לבהמה שפיר הוי ר"ה וק"ל. אך א"כ קשה דהי' לו ליפרוך מרישא דמתני' דקתני ולא לרבוץ ור' אלעזר הוא דאמר לקמן דאיירי בפכין גדולים ומסייע לי' ברייתא דקתני דלבהמה דרכה הוא. וע"כ דאיירי לגבי פכים דהיינו פיר' ואי ר"ט הלא חצר הניזק הוא. ויש לדחוק משום דאפשר לדחויי דילמא מן הצד. אבל לרבוץ אף בהמה לאו) ודוק:

דף כב.

תוס' ד"ה אשו משום ממונו. כלומר חיוב ממון. ר"ל כמו שחייב בשמירת ממונו כן חייב בשמירת אשו שהוא הבעיר. והמציא בעולם ויתר פי' הצריכים לפי' זה בקושית הגמ' מבוארת בד"ה ממונו דבעל כלב הוא וק"ל:

דף כב:

ד"ה קטל פ"ה כי'. ונראה לר"י לא ידענא לפרש מה בעי תוס' מפי' רש"י דהא על פירושם לא די שקשה מה שהקשה המהרש"א. אף זה קשיא. דהכל קשיא מנא להגמ' ההוא סברא החיצונה דאם קטל תור' עבדא והזיק ממון דחייב על היזק הממון דילמא באמת פטור משום דחשיב ע"י מיתת ממון קים לי' בדרבא דומי' דחייבי מיתת שוגגין. והא דחייב בעל של עבד היינו משום דקנס הוא כקושיתם ואין למדין ממנו. ולפרש"י ניחא דבאמת לכן פי' דעיקר קושיתו ממה דקתני פטור דמשמע לגמרי ועכ"פ ליחייב בל' של עבד כמו אלו קטל תורא עבדא. בשלמא על שאר הממון י"ל באמת דאפילו קטל תורא. עבדי' והזיק ממון פטור על הממון]. אבל הל' של עבד הלא בקטל תורא חייב ומדוע יפטר זה. ואי משום דהקשו תוס' דהא מפורש דף ט' דבאש פטור מל' של עבד הא שם פרש"י דלהכי פשיטא דפטור משום דקי"ל בדרבא מיני'. וזה תינח אם אשו משום חציו שייך

באש יותר קי"ל בדרבא מיני' מבשורו. אבל אם אשו משום ממונו מה נשתנה משורו ולכל הפחות ל' של עבד ישלם. ודוק כי ברור ופשוט וצ"ע על תוס'. שיב ראיתי כי התוס' הצדיק ואני הטועה. דלפי' רש"י דף ט' קשיא מה תירץ הגמ' הכא במאי עסקינן כשהציתית דמשמע הא אש פשוט חייב ל' סלעים. א"כ קשיא הברייתא דף ט'. אלא ודאי שם טעמא דפטור אש מל' סלעים לאו משום דפרשי' דקים לי' אלא משום () ויפה הקשו וק"ל. [ואפשר משום דלא עדיף ל' של עבד מכופר דבן חורין דממועט מעליו ולא על () כדאיתא בתוס' דף כ"ו ד"ה רגל]. [ומ"מ אין קושיא על רש"י די"ל באמת הי' יכול להקשות הכי אלא דיותר מקשה]. וליישב קושי' המהרש"א לפי' התוס' הברור דהכי פירושו. דאיתא לקמן דף מ"ג דכ"ע מודו. [הג"ה] ור"ל דהא ר"ל אית לי', שם בסוגי' דף מ"ג ע"ב אם עבד לא דריש ואם כפר דריש. וא"כ ע"כ הברייתא דקתני כל שחייב בב"ח. היינו בין שלא בכונה בין ע"פ עצמו חייב בעבד דמים. דאלו כפר הא בעבד ליתא. ואלי ל' סלעים הא ליתא. דהא אם עבד לא דריש. אלא ש"מ דבדמים משתעי הברייתא לדידי' שזה חייב בכל גונא דבן חורין חייב בכפר בין ע"פ עצמו ובין שלא בכונה. והמתני' דאותבי' אבייי' לרבה לדידי, אזלה בפשוט בלא שום דוחק. עכ"פ נשמע מזה דלר"ל אלו קטל תורא עבדא שלא בכונה או ע"פ עצמו באופן דליכא ל' סלעים מחויב בדמים ולא אמרינן דקים לי' בדרבא מיני' בממוני' שהמית. וה"ה הכא לר"ל דס"ל אשו משום ממונו ליחייב עכ"פ על אשו שלא בכוונה אפי' לכל הפחות על הגדיש. ואפי' נימא כגונא דנסתפיק רבא אש שהמית בן חורין דאמרינן כיון דבכונה לא חייב ל' סלעים ה"ה שלא בכונה לא משום דמי'. עכ"פ על הגדיש ליחייב. דהא מוכח דלא שייך קים לי' בדרבא מיני' לגבי ממונו שהמית ודוק כי ברור הוא ומה דפשוט להגמ' דלא שייך גבי אש ל' של עבד כמבואר בתוס' י"ל דהיינו כקושי' הגמ' דף מ"ד ע"ב והא צרורות נינהו ע"ש ברש"י ודוק]. דאם קטל תורא עבדא שלא בכוונה דאף דאין השור בסקילה ואימעוט נמי מל' סלעים מ"מ מחוייב בדמים של עבד. וא"כ שפיר קאמר אלו קטל תורא עבדא ר"ל שלא בכונה מי לא מחייב בדמים דהא הכי מבואר התם בברייתא עמוד ב' דף הנ"ל. כל שחייב בב"ח חייב בעבד ואמאי נימא קים לי' בדרבא דהא במיתת אדם אין חילוק בין בכונה לשלא בכונה ע"פ חזקי'. [דברים אלו לאו דסמכא נינהו כי עיין דף ל"ה בתוס' ד"ה בין בשוגג בין במזיד וגם ברש"י דף מ"ג ודוק שם ע"ב ברש"י כי רבי פליג עלי דחזקי' בזה]. אלא ש"מ דבמיתת ממונו לא שייך קים לי' בדרבא כסברת תוס' וא"כ באשו אמאי פטור (אבל בל' סלעים פשיטא דבאש פטור מדלא שייך סקילה. ואפי' לר' יוחנן שם דדריש אם עבד

לרבות שלא בכונה לשלשים של עבד היינו עכ"פ מדשייך סקילה בכונה אבל באש ודאי פטור מל' של עבד ודוק):

דף כה:

הניחא אמר רבא וכבסתם. ע' פרש"י ומור"ם לובלין ודוק. ולפום רהיטא בלא עיון לדברי מור"ם עדיין קשה א"כ מאי מקשה על ההיקש הניחא הא אף בגד ועור דטומאת מת לטומאת ערב מי ליכא למילף נמי בק"ו מפכין קטנים. דאטו בגד ועור מי לא הי' בכלל משכב הזב כמו מפץ. וא"כ ההיקש למותר אי נימא דון מינה ומינה ונימא דע"כ בזה הכל מודים דאמרינן אוקי באתרא. ודוק כי לא עיינתי כל הצורך:

דף כו.

איבעי' להו רגל וכו'. הא דלא מבעי' לי' אם השור בסקילה דאפילו קרן שלא בכונה [או משום כי יגח או משום דכמיתת בעלים כן מיתת השור] כמו שור האיצטדין קי"ל דפטור מסקילה כמבואר דף ל"ט. ולרבה דאמר דף מ"ג דכ"ז שאין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כפר פשיטא דהכא נמי פטור. אלא לאידך אמוראי אזלי. וכ"ת א"כ הא לאידך אמוראי אפי' המית שלא בכונה. נמי חייב כפר וא"כ היכי קאמר או דילמא קרן כונתו להזיק. הא אפי' שלא בכונה נמי חייב בכפר [ני"ל הכי מבעי' או דילמא קרן עיקרו בכונה ומרבינן מאם כפר שיהא שלא בכונה דינו כבכונה. משא"כ שן ורגל דכל עיקרו שנא בכונה. ועיין תוס' דף מ"ג ד"ה אמר רבה. ובזה מיושב קושייתי הראשונה לאידך אמוראי אף לפרש"י ותוס'. אבל עיין פ' שור שנגח דו"ה בהמלחמות שמבאר ת"ל כדעתי דרבה ל"נ כפר ברגל] דשאני התם דנהי דנתכוין להרוג את הבהמה והרג אדם או בור האיצטדין דחשוב שוגג בהריגת אדם ואין נסקל מ"מ עכ"פ כונתו להזיק מקרי. משא"כ רגל דלהנאתו. [הגה"ה] קושי' זו מיושבת עיקרא בפרש"י דף מ"ח ע"ב ולפי', ר"ת דף מ"ד ע"א ד"ה ה"נ. ומ"ש לפי זה ולרבה דאמר כנ"ל וכו' פשיטא דהכא פטור אינו ע"ש ודוק היטב. אבל קישייתי הראשונה הנ"ל הא לאידך אמוראי וכו' וכוותייהו פסקינן. עתה צ"ע יותר דתירוצו הנ"ל דחוק מאוד. דלפי האמת יהי' הסברא הפוכה]. ואין להקשות למה דמסקינן מדר' טרפון דיש כפר ברגל. הלא מזה תיובתא דרבה הנ"ל דאמר כ"ז שאין וכו'. די"ל רבה יוכל לומר אנא דאמרי כההוא פנא דף מ' ע"ב וס"ל כתי' רכא אליבא דף מ"א דרובע שהמית ברביעה פטור מכופר מטעמא דרבא במה שמחלק

קרן כונתו להזיק. [ושוב יוכל איהו לדרוש דכ"ז שאין השור וכו]. והסוגי' דף מ"ג דמותיב על רבה אזלה כהוגן. וק"ל:

דף כז.

תוס' ד"ה המניח אומר ר"ת. צ"ע לפ"ז איך פרשו תוס' כתוס' פ' האשה שנתארמלה קושי' הגמ' וכיון דרוב נשים בתולות נשאות כי לא אתו עדים מאי הוי דלרב פריך. הא היכי דיוכל לומר קים לי בנפשאי שאני מן המועט אף רב מודה דיוכל להחזיק במה שבידו ושם הרי איירי בדטוען ברי וא"כ יוכל ליטעון קים לי בנפשאי שאני מן המועט ונשאתך אלמנה ומה מקשה הגמ' וצריכנא לדחוקי דלא דמי התם להכא. דהכא כיון שכל הדבר בדידי' תלוי דאם הוא מן המועט לא חייב עצמו כ"א בכד. לכן יוכל להחזיק בטענת קים לי דהא אין חבירו יוכל להכחישו שאינו מן המועט משא"כ התם אין הדבר תלוי בדידי' והיא מכחישו ואימר' שהיתה מן הרוב הנשאת בתולות לא מהני לי' טענת ברי דידי' שהוא מן המועט ודוק:

דף לג:

אמר רב הונא ברי' דר"י זאת אומרת המזיק וכו' צ"ע לפום רהיטא הא לר' ישמעאל קיימינן. וא"כ אף לאחר שעמד בדין נמי אינו כ"א מזיק שעבודו דהא אין לו חלק בגוף השור ותו קודם שעמד בדין למה נחשוב מזיק שעבודו והעיקר דהיינו טעמא דודאי אף לר' ישמעאל אין דינו כ"א לגבות דמי חצי נזק מגופו. ואם אינו שוה יותר. מצי אמר לו עול השור ולך. אלא דר' ישמעאל ס"ל אם הוא שוה דמי חצי נזקו הברירה כיד המזיק או ליתן לו הממון או לסלקו בהשור. אבל אם קודם עמידתו בדין אינו שוה השור דמי חצי הנזק יוכל לומר לו בשעת העמדה בדין טול השיר. וממילא אף אם אינו חפץ ניתן לו השור כ"א הדמים אינו מחויב ליתן לו יוסר כ"א דמי השור בשעת העמדה בדין. ולהכי אם שוחטו קודם העמדה בדין מה שעשה עשה אף דהזיק שעבודו. אבל לאחר הדין מיד שנתחייב בדמי חצי הנזק. או בהשור או בהדמים. ממ"נ אם החליט אז השור הוי מזיק גוף ממון הניזק בשחיטתו. ואם לקח הברירה לשלם בדמים. נמצא חיובו עלי' דידי' רמי' וכל נכסיו משועבדים לדמי חצי הנזק.. ושחיטת השור אינו מעלה ומוריד לגבי הניזק וק"ל:

דף לח:

תוס' ד"ה מואבים וי"ל כו'. דאנגרי' הי' עושה שלא ברשות. ויש לדקדק מדוע יהא רשאי בזה שלא ברשות ממלחמה. ויש ליישב דבלא זה יש להקשות מה מתרץ הגמ' נשא אשה ק"ו ומה יועיל הק"ו הא קים לן אין עונשין מן הדין. אך דהא בלא זה יש להקשות מה מקשה הגמ' וכי ס"ד של משה וכו'. ומה כולי האי. הא קים לן בי"ד כי' קנ"ח דהיכי שאין ביניהן ובינינו מלחמה שאין מסבבין להם המיתה זה אינו רק מדרבנן. כמבואר שם בט"ז. ועיין נמי בהרמב"ן על התורה במה שלמד זכות על בני יעקב כשהרגו שכם.. וא"כ אפשר דבימים ההם עדיין לא הי' איסור דדגריהם זה. וע"כ קושי' הגמ' לא הי' משים חשש הריגת עי"ג כ"א מחשש הריגת ישראל ההולכים במלחמה שלא ברשות מצוה. וע"ז משני שפיר דע"י הק"ו הי' סבור שהוא מלחמות מצוה. ולא שייך אין עונשין מן הדין כ"א גבי עונש ישראל. ועיין בישו"ש פה ובא"ע סי' כ"ח בב"ש. שפיר הי' עושה שצא ברשות בלא ק"ו וק"ל:

דף לט.

אין מעידין אפוטרופוס לפם. עיין פי' רש"ן בטעמו. והתוס' הקשו על פירושו דלא דמי. ולענ"ד נראה להליץ בעד רש"י ז"ל דס"ל דדומה ממש כמו אם הזיק בחיי אביהם המטלטלים אינם נכנסים בשעבוד לומר עלי' נכסוהו דאינש אינן ערבין לי'. כן הכא אף אם יש אפטרופוס. הלא עיקר כחיוב על האפטרופוס ולא עליי' דהא אפטרופ' הוא השומר. אלא דגבי מועד כ"ע ס"ל דהיתומים לכי גדלה מחויבים ליהדר להאפטרופ' מטעם דא"כ ממנעי. וע"כ החכמים העמידו נכסי היתומים לערבו' בעבור האפטרופס מפני שא"א לאשתלומי מדידהו לחלוטין דא"כ ממנעו ונעשה נכסיהון ערבות בעד האפטרופס ותינח במועד דמשלמי לכי יגדלו מנכסי קרקעות כדפי' רש"י. אבל בתם דאין משתלם כ"א מגופו. ובשלמא בשאר שומרים הניזק משתלם מגופו והשומר משלם לבעלים. אבל הכא דהשומר דהיינו האפטרופוס ע"כ פטור מטעם דא"כ ממנעו. ובמה לישתעבד השור של הקטנים אינהו לא פשעו מידי ובתורת ערבות בעד האפסרופסי' היינו גופא הדין דמטלטלי דיתמי לא נשתעבדו בתורת ערבות ודוק:

דף מ.

ויתמי לאו בני כפרה נינהו צריך לי כיון אטו היתומים צריכים כפרה הלא האפפרופ' הם שצריכים בפרה על שלא שמרו. וצריבנא לומר דהכי פירושו. דהאפטרופסים א"א

לחייבינהו דא"כ ממנעו. ובשלמא אצל נזקים יען שמפני תיקון היתומים אנו מחויבים לפטור האפטרופסים כדי שלא ימנעו. ומפני תקון העולם שלא יתרבה הנזק הוצרכו חכמים להכניס נכסי היתומים בהשעבוד וליפרע מנכסיהון [כאלו האפטרופס' לא קיבל שמירה זו. והיורשים חייבו חכמים מפני תקון העולם] דאי ליפטרו אף הם נמצא הם הגורמים הזיקו דעלמא דעל ידם הוצרכנו למפטר האפטרופוס כי היכי דלא לימנעו משא"כ גבי כפר דאינו כלל מפני תקון העולם אלא כי היכי דליהוי כפרה הכא האפטרופס' אף שצריכים כפרה מ"מ משום תקנתא דיתמי דדילמא ימנעו הוצרכנו לפוטרם כאלו לא קבלו עליהם מתחלה עונש שמירה זו. ואי משום דנמצא הכלל מתגולל על יתומים לא איכפת לן בזה כיון דלאו בני כפרה נינהו ולא הוי תקון העולם בזה. ודוק כי צ"ע:

דף מא:

תוס' ד"ה ע"פ אחד. כתבו ונראה משום דאדם קרוב אצל ממונו. ולפ"ר צ"ע דא"כ נשמע מזה דאף לחובתו אינו נאמן דהא זה מעיד לחובתו ומשום דחשוב כקרוב דפסול אף לחובתו. וזה אינו כדמבואר בהש"ך ח"מ ריש סי' ל"ז דנוגע כשר לחובתו. ועיין תשובת צ"צ סי' ל"ז. אבל עיין בספר ה' שטות חדושי סנהדרין דף י' שם מבואר פי' הראב"ד כתב בלשון זה דמה שאדם מעיד בתועלת ממון לעצמו או לחובתו אינו בתורת עד קרוב ולא חשיב עד כלל (ולהכי לחובתו הוא אך מדרך הודאה) משא"כ הריגת שורו דהיינו לעשות דין בממונו שהוא ענין חשוב לעצמו יותר מהפסד שלו שהרי הקפידה תורה לדונו בכ"ז ולפיכך זה העדות אינו כמעיד לעצמו אלא כמעיד על קרובו ע"ש ודוק:

דף מב:

איכא דאמרו א"ל רבה הכי קתני וכו'. צריך עיון דהא לתשלומים דמים פי' רש"י ע"א דלא גרעה מיתה מנזקין וכו' ע"ש. והרי איתא דף מ"ד ע"ב דנזקין עצמם שלא בכונה ר"י דמחייב היינו דיליף, מכופר שלא בכונה תשלומים מתשלומים. ולא יליף מקטלא שלא בכונה דאין לדון תשלומים ממיתה. וא"כ לרבה דאף כופר שלא בכונה פטור אף נזקין שלא בכונה ליפטור ומה"ת לדמים. וצריכנא לדחוק דהא באמת איתא שם דף מ"ז ע"ב דמההוא רישא דברייתא תניא כוותי' דשמואל ותיובתא דרבה ואפילו גרס שם רב ממילא נמי רבה איתותב משם וא"כ רבה ע"כ לא ידע הך ברייתא והי' פשוט לי' דנזקין

שלא בכונה חייב משן ורגל ודוק. ופי' ר"ש דפוטר בנזקין שלא בכונה וקשה עליו משן ורגל. עיין תוס' דף מ"ד ד"ה הכא נמי במתחכך ובמלחמות ה' שהאריך:

דף מג.

איתיבי' אביי המית וכו'. ויש להקשות לפרש"י דלקמן דכופר ברגל מ"מ איתא לרב דל"ל דרשה דאם כופר כמו רבה עיין בפרש"י דף מ"ז ע"ב ודוק א"כ דילמא הכא איירי בהמית ע"י רגל כי אורח דחייב בכופר. וכבר ראיתי בהמלחמות ה' פה שהרגיש בזה, ולפרש"י הנ"ל לפום רהיטא לא אזלו דבריו דכמו ברגל אפילו שלא בכונה מחויב בכופר אף לרבה ה"ה ע"י עצמם. וי"ל דאפשר קנס לא שייך ברגל דהיינו ל' סלעים של עבד מדלא מצינן קנס של ל' סלעים בתורם כ"א בנגיחת שור וא"כ דברגל איירי לא תיזל הסיפא המית את עבדו ודוק:

דף מד.

ד"ה והא תם וא"ת מי דחקו וכו' וי"ל. ועיין לקמן דף מ"ז ע"ב בפרש"י ודוק בפירושו ותראה שפירש"י דהכא איירי בפלוגת' שמואל ורב בשהי' מועד לנגיחת ובנגיחה אחרונה הי' מתחכך להנאתו. וא"כ נשאר הקושי' על שמואל מנ"ל דילמא המתני' איירי בשזה הי' פעם א' שלו דהוי, שן משונה לשיטתו ותם הוא ופטור מזה ומזה די"ל מסתמא איירי דומיא דסיפא נתכוין דאפילו עשם בדרך זה כמה פעמים נשאר תם. ובתיכוך להנאתו ג' פעמים הלא נעשה שן כי אורחי' והוי מועד וחייב בכיפר. א"ו דכל המתני' איירי במועד כדרכו. ובנגיחה אחרינה הוא דהי' להנאתו או בנתכוין לבהמה וכו' ופכור ממיתה וחייב בכופר ודוק:

דף מה.

תוס' ד"ה השתא בא"ד. וקשה לפירושו דאם זה ההיזק לא חשוב היזק ניכר אפילו אתפסי' בידים לא מתחייב. ולפום רהיטא דבריהם צ"ע. דהא לכל הפחות נהי דקים לן היזק שאינו ניכר לא שמי' היזק. מ"מ מחויב לשלם מדרבנן שלא יהא כ"א הולך וה"ה הכא אפשר דנמי שייך. אך עיין מס' גיטין קושי' הגמ' מעושה מלאכה ובמהרש"א לפירושו לק"מ. וכן מוכח פירושו מדברי רבה בכל ן אשו צ"ח מס' זו ע"ש ודו"ק). ואף כי אפשר לדחוק דהכא צא שייך שלא יהא וכו' מפני שבדין הוא להתפיסו מ"מ מם זה שהחליטו הא למ"ד שמי' היזק ודאי מתחייב. ועיין פ' החקין.. וי"ל דנהי דאפשר

מתחייב מ"מ לא שייך לומר החזירו אינו מוחזר דמשמע דצריך לשלם לו דמי שור מעלי' ואמאי הא מקמי' דאתפסא כבר לא הי' שוה כ"א דבר מועט אלו הי' נישום אז דמיו בב"ד אחר שהרג ועומד כל שעה להיות נסקל ע"י ב"ד אם יתפיסורו. נמצא במה שהתפיסו לא הפסידו כ"א דמים מועטים וכזה ישלם לו אחרי שס"ל לחכמים נמי דבאיסורי הנאה אומר לו הרי שלך לפניך ודוק. וגם נ"מ לענין אם מתו יהיו היורשין פטורין כדקי"ל למ"ד לא שמי' היזק ומשא"כ כל זה בכלל הלשון דהחזירו אינ מוחזר וק"ל:

תו בתוס' ובשור תם וכו'. ובשור מועד שהזיק פשיטא כיון שקיבל שמירת נזקיו והבעלים מחויבים לשלם מעלי' פשיטא דהיזק ניכר. משא"כ בשור שהמית או בשור תם שאינו נפסד חוץ גוף השור. בזה יש לעיין אם חשוב היזק ניכר ודוק. ובל"ז ממועד מעקרא לק"מ שכיון שנכנס תחת הבעלים מיד החיוב תשלומין עלי' דידי' רמי':

דף מו.

תוס' ד"ה דאפילו ניזק. ועוד י"ל דלמ"ד פלגא נזקא קנסא. לפי הנראה מפירושיהם דמפרשו ההוא כללא דאפילו ניזוק אימר ברי נמי בתם. וקשה מה שבכך דאמרינן המוציא וכו'. הא אפילו הוי הדין דברי ושמא ברי עדיף הי' המזיק פטור מטעם שהוא מודה בקנס ועיין במרש"א ודבריו אין להם מובן. ומה שהביא ראי' מפ' המניח. ע"ש בראשונים ודוק תמצא כי אינה ראי' של כלום. והעיקר הנלענ"ד דלא שייך מודה בקנס אלא במודה ומתחייב עצמו בבירור. משא"כ הטוען שמא שהוא בדעתו סבר ליפטור בטענה זו אלא שהוא מחויב מתוך טענתו שאנו אימרים ברי ושמא ברי עדיף לא חשוב מודה בקנס ובודאי כן הוא דהא אין זה קרא מרשיע את עצמו אלא אשר ירשיעון ון אלקים] דומה קצת לזה בח"מ סי' פ"ז סעי' ה' דלא חשיב מודה במקצת ודוק. (שוב עיינתי ורואה אני שמעקרא אין כאן קושי' דכיון דיש עדים על הנגיחה שמא זה מכח עדים קאתא ולא ע"י הודאתו כלל. ור"ל דהכא כיון שהוא לא הי' שם ולא הי' יכול להכחיש ואפילו להב"ד הוא ספק כדאיתא לעיל בתוס' וכן להעדים נמצא אין על השמא הודאה כלנ] והנראה מתיך קושי' תוס' זו ומיתר התיר ה. זולת הועוד י"ל. דעל קנס נמי שייך חיוב שבועה דאורייתא. כגון בהכחשת עד אחד ולא אמרינן שביעה זו מה טובה דהא אלו מודה מיפטר. די"ל דכל שמודה מיראת שבועה לא מקרי מודה וגם עד א' או שבופה דאורייתא קם לשבועה או לתשלומין כמו ב' עדים. אלא כבתי' ועוד י"ל סברי דלא שייך שבועה בקנס מטעם שאם מודה מפטר. וכן כתבו תוס' נמי בדרך ספק קצת דף מ"א ע"ב תוס' ד"ה מודה בקנס. אמנם הרמב"ם פ"ג מה' גניבה פוסק בפשיטות. עיין שם בהה"מ

דלא שייך גבי קנס שום שבועה. ומהסוגי' שם פ' מרובה דה ע"ד ע"ב שמשם הועתקו דברי הרמב"ם אין הכדע כל כך ע"ש ודוק. ועיין שבועות דף ל"ג תוס' ד"ה או דילמא. וחתני הנבון שי' תי' על קושי' תוס' זו. די"ל דאיירי בפרה דחד וולד דחד ובעל הולד טוען וגדו ברי. ועיין פ"ב אוקימתת אביי וק"ל. ומה דקשיא על קישי' תוס' דהא הוי הילך לר"ע דמשתלם מגופו. כבר מבואר בש"ך דהואיל וצריך שומת ב"ד לא מקרי הילך:

דף מז.

תוס' ד"ה מ"ט גופא הוא. דהתם היינו טעמא כו' והיא וולדה נגחו. משמע מדבריהם ששני שוורים שנגחו אדם בבת אחד פסולים למזבח. וזה צ"ע כי עיין דף מ' ע"ב דרב אמר כשר. ועיין נמי נ"ג ע"ב תוס' ד"ה לענין כופר דפשיטא להו שפטורים ממיתה. וא"כ מנ"ל דפסולים למזבח. וי"ל דפשיטא להו מדנתן רב טעמא דהא אונם הוא ולא בפשוט מדלא חייב מיתה אלא משמע דלולא דאניס הי' מודה לשמואל דפסול מדמ"מ נעבדה בו עבירה אף דפטור ממיתה וק"ל:

דף מז:

תוס' ד"ה אימא בסוף דבריהם ולפי האמת לרבה אם הכניס שורו ברשות הזיק חייב הוזק פטור. בפירות וכלים הטעם פשוט דהוזק פטור כיון דלרבי אין אחד מקבל שמירת חבירו. הוי החצר לגבי בעל החצר שהזיק מיוחד לשורים. ולזה ולזה לפירות ולא גרעו מחצר המיוחד לזה ולזה לשורים ולפירות. ולהכי כי הוזקו הפירות והכלים שהכניס ברשות פטור בעל החצר משום דלא קרינן בי' בשדה אחר. אבל בהכניס שיר ברשות צריך טעם מ"ש כי הזיק שור הנכנס לשור החצר דחייב דהוי כחצר השותפין. א"כ כי הזיק שור בעל החצר להנכנס נמי ליחייב מההוא טעמא. וצ"ל דלרבי המכניס ונותן רשות לחבירו הוי כאלו התנה בהדי' שלא יתחייב בנזקו הנכנס ולא דמי לחצר השותפין שא"צ לרשותו. ולא נייד מסברת המקשה. כ"א במה דס"ד דאף לגבי הנכנס חשוב כאלו התנה ודוק. ומה דכתבו כדאמרינן לקמן. ר"ל דשם מוכרח הכי מדוקי' דגמ' למה דלא בעי לאוקים () ע"ש ודוק:

דף נא:

אתמר בור שעומקה כרחבה וכו'. חד אמר לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה וחד אמר וכו'. הנה התוס' פ"ק דסוכה ובמס' בכורות דף מ"ז ע"ב פלפלו אי קיימא

לן דהלכה כר"י הגלילי דאפשר לצמצם לכל הפחות בידי אדם. ולענ"ד מהנ"ל מוכח דאפשר לצמצם. דאל"ה מה בכך דבשוה בשוה יש בו הבל. הא א"א לצמצם ודילמא רוחבה יותר ופטור המזיק מספק. (ובפרט לשיטת התוס' דבספק תקפו מוציאין מידו אין שום נ"מ במחלוקת הנ"ל). ואין לומר כדדחי' שם התוס' הראי' דמן מחצה על מחצה כרוב דלהכי מכשיר משום דשמא נשחט רוב ואת"ל דהוי שוה בשוה הכי אגמרי' רחמנא למשה לא תשייר רובא. כן הנ"ל למ"ד הנ"ל דלעולם יש בו הבל וכו' להכי מחייב בעל הבור משום דשמא עומקא יותר ואת"ל שהוא שוה בשוה נמי חייב משום לעולם וכו'. זה ניחא למשמעות תוס' מס' כתובות דע"י תרי ספיקי לחיוב וחד ספק לפטור חייב הנתבע. אבל למסקנת כל האחרונים והראשון הש"ך בספר ת"כ דאפילו ע"י ב' ספיקות א"א להוציא ממון קשיא. ואולם בל"ז לדחיית תוס' הנ"ל בשחיטות מחצה ע"מ דע"י תרי ספיקות הוא דמכשיר קשה נמי ות"ל דהוי ס"ס בשחיטה. דמסקנת רוב האחרונים בסי' ק"י שהוא אסור וע"כ לפי דחי' זו לומר דאפילו במקום חזקת איסור דשחיטה שרי' ע"י ס"ס ממילא ה"ה, ודאי כסו דס"ס במקום חזקת איסור שרי' ה"ה ודאי דיש להוציא ממון ע"י ס"ס דמ"ש חזקת ממון מחזקת איסור ועיין בפר"ח י"ד סי' ק"י בכללי ס"ס ד"ה וא"ת שם מביא בשם הר"ן דיש ללמוד ספק קדושין מחזקת ממון ע"ש וק"ל. הדברים שבתוך הגה"ה הנ"ל אינם נכונים דודאי אף להפוסקים דספק דדינא או דמעשה אין מוציאין. אי אפשר לומר דנ"מ דמחלוקתם לענין תפיסה דא"כ אף למ"ד לעולם אין בו הבל וכו' מ"מ אם תפס לא מפקינן מיני' משום הספק דילמא יש עומקא יותר מרוחבה:

דף נב.

במתני' פי' רש"י נפל לפניו מקול הכריי' ב' לשונות. והנלענ"ד החילוק ביניהם דלשון א' אשמעינן חידוש במה דנקיט מקול הכריי' לידוק דוקא בזה חייב אפילו שור פקח שנפל. משא"כ בלא קול כרי' דגרם לו בפקח פטור. והיינו כדעת רש"י דף נ"ג ד"ה ר"נ ע"ש. אך א"כ קשה מה פריך הגמ' דף נ"ג ואמאי נימא כירה גרם לי' דהיינו דוקא בשהכורה אינו בעל הבור. וע"ש במור"ם דלהכי פשיטא לי' דאיירי בהכי דאל"ה מה אשמעינן. ות"ל דאשמעינן דאפילו בפקח חייב. משא"כ בלשון ב' אזיל בשטת תוס' דף נ"ג ד"ה ובעל דבפקח תמיד פטור. ולהכי פי' דלא נקיט מקול הכרי' כ"א לאשמעינן דלא נימא כרי' גרם לי' כקושי' הגמ'. וניחא פי' המור"ם הנ"ל וק"ל. אך ק"ק לי על עיקר דברי התוס' הנ"ל ממה דקאמר הגמ' בסוף העמוד דף הנ"ל קמ"ל דאמר לי' אי לאו אבן לא הוי נפל:

הא שור שוטה בלא אבן נמי הוי נפל. ואפשר מ"מ יוכל לומר דאפילו שוטה לא הוי נפל וק"ל:

דף סב.

חטין וחיפן בשעורים. פרש"י דא"ל לא ראיתי אלא שעורין. צ"ל דאף דר"י מחייב אפילו על ארנקי תוך גדיש. וה"נ הא נתן לו רשות לחטים ומה יועיל שהם טמונים בשעורים. דשני גבי טמון תוך רשות שלו דמיבעי' לי' לאסוקי אדעתי' דילמא הטמין אפילו ארנקי. אבל בשנותן לו רשות לחטים מ"מ לא נתן לו רשות לחטים ושעורים. ומדלא חזי כ"א שעירים לא מבעי' לאסוקי אדעתי' דהטמין חטים וחיפן בשעירים. דהא לא נתן לו רשות כי אם לחד מין:

דף סו:

שנוי השם נמי מעקרא קרי לי' אמשכא ולבסוף אברזין. לפ"ר קשיא לי' הא הוי שינוי השם החוזר שמיד אפילו במחשבה בעלמא יוכל לחזור בו שלא יהי' אברזא ויקרא אמשכא כדמעקרא. ולמה דמפרשו דגבי מריש מהני השינוי השם בלא יאוש והכא דוקא עם ייאוש. עיין בד"ה הא לאו הכי ניחא. די"ל עם ייאוש אפילו שינוי השם החוזר קונה. אך א"כ אין מוכרחים תוס' לדחוק בד"ה מעקרא טיבלא שהרי שם נמי עם ייאוש איירי וצ"ע:

דף סח:

תוס' ד"ה הוא דאמר בצנועין. וא"ת והא צנועים מחללים אף אחר ייאוש וכו' וי"ל אף שהקשו קושייתם לרבנן דסתם גניבה הוי ייאוש. מ"מ לא פסיקא להו דתמיד חללו לאחר ייאוש. משום דלקמן כתבו וכ"ת דהוי ייאוש שלא מדעת וכו' כיון דשכיחו דנתרי חשוב ייאוש מדעת ומשמע להו דהצנועים תמיד חללו בין במקום דשכיחי גנבי ובין במקום דלא שכיחי דהוי ייאוש שלא מדעת. ולכן רק נקטו בקושייתם והא מחללים אף אחר ייאוש והיינו אף במקום דשכיחו. ולפ"ז נלענ"ד דלק"מ דהא ב דבור זה כתבו ומיהו תימא דהיכי מדמה הקדש לחילול דלמה לא יוכל לחלל של חבירו שלא מדעתו כיון דזכות הוא לו. ובאמת יש לתמוה על תמיהתם דהא זכי' מטעם שליחות והיינו במי שבעצמו יוכל לחלל אף שליח נעשה לו שלא מדעתו ע"י זכי' משא"כ בלא נתייאש דאף הגנב גופו אינו יכול להקדיש ולחלל ואיך יהא יוכל מי שהוא שלו ואינו ברשותו לחלל בעבור מי

שהוא ברשותו בלא ייאוש מטעם זכין לו. ואולם באמת כבר מצאתי ת"ל כדבריי בתוס' מס' קדושין דף נ"ו ע"ש באמצע דבור הגדול בשם מהר"ם. וא"כ שפיר קאמר הוא דאמר כצנועין והצנועין מה שחללו לר"ל אחר ייאוש מזה ודאי דל"ק אליבי' דמטעם זכי' להגנב שהי' יכול בעצמו לחללו הוא דחללו הצנועין. דהא לר"ל ייאוש קני ס"ל. אלא מה שחללו אף קודם ייאוש מזה פשיטא לי' דיוכל להקדיש מה שהוא שלו אף שאינו ברשותו:

דף סט.

אמרי לא סגי דלא מתהפכת מתני' דבהא מתני' קתני דאית לי' לר"י ברירה וכו' וכן ע"ב מקשה הסוגי' דר' יוחנן אי אפשר דס"ל כל המתלקט מדסבר אין ברירה. ועיין סוף פ"ח מהל' מ"ש פי' הכ"מ להירושלמי אלא באומר מכבר לכשישתו כלומר סמוך לעת שמתחילין לשתות תהא סלע זו מחוללת עליו ולא מופלג אלא סמוך ביותר בשעה שפי' היין מכד לפיהם דהשתא אינו ענין לברירה. ומלבד שבעניותי איני יורד לעומק דבריו כי מה ההבדל בין מופלג לסמוך. מ"מ מוכרח החילול לחול על מה שעדיין לא נתברר אף לדבריו נמי אין הכרח הכא לברירה אלא שיאמר כל מה שמתלקט ברגע הסמוכה להלקיטה יחול החילול. כי מ"ש שם אינו יוכל לומר שיחול החילול בתר שתי' מטעם שכבר אינו. והכא נמי א"א שיחול בתר הלקיטה מטעם שאינו ברשותו ואם שם בסמוך אין ענין לברירה ה"ה הכא וצ"ע. ומבלעדי דברי הכ"מ קשיא לי למה לא יוכל לומר לר' יוחנן כל המתלקט גבי כרם רבעי הא יוכל לומר שברגע זו שיבא מי לאחוז באשכול כדי ללקטו ועדיין הוא מחובר שהרי אז ברשותן הוא עדיין. וכבר הוא מבורר ביד המלקט אז יחול החילול עליו. וכנראה מטעם זה פרש"י בד"ה דאית לי' הענין ברירה מצד שאין בעל הבית יודע בשחרית דשמא לא ילקטו יותר על דינם. אבל זה גופה בעניותי שעמקו ממני הסברות דדיני ברירה. כי א"י א"כ האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה נמי נימא דשייך לדין ברירה שהרי א"י דשמא לא תלד זכר וצ"ע. שוב ראיתי דאפשר בל"ז מוכרח רש"י לפירושו. כי א"א לפרש הברירה מצד שאינו מבורר בין הענבים איזה ענבים שילקטו. דעיין בתוס' מס' מנחות דף ע"ח ע"ב ד"ה ליקדשו כתבו אע"ג דר' יוחנן ל"ל ברירה בריש כל הגט היינו היכא כשמתברר לבסוף דלאו כלום עבד אבל הכא קדשו כל היכי דאיתנייהו. וא"כ הכא נמי נימא שמחוללים כל היכי דאיתנייהו. ולהכי פירש כנ"ל. אבל א"י כנ"ל () ובל"ז אינו ענין לדברי תוס' כי הכא נמי מתברר לבסוף אותן שלקטו. וצריכנא לומר הובבר שעליהן חל החילול ודוק:

דף עא.

תוס' ד"ה בשלמא ע"א הך סוגי' אתי'. עיין תוס' חולין דף מ' ד"ה רבוצה מבואר דדין אוסר דבר שאינו שלו יש ללמדו מדין הקדש שאינו שלו. וא"כ כמו דקי"ל דאחר ייאוש לכ"ע יוכל להקדיש אפילו למ"ד ייאוש לא קני ה"ה דיוכל לאסור אחר ייאוש. וא"כ הך סוגי' דאזלה הכא לר"י דמשני הכא ההוא שנוי' בטובח ע"י אחר. אינו מוכח דבריהם דהא ר"י ס"ל לעיל דף ס"ח ע"ב חיובי דטביחה ומכירה אפילו אחר ייאוש ומשום דלא קנה. וא"כ י"ל דהכא איירי לאחר ייאוש. ולהכי מצי אוסר לכ"ע. ואפשר משום דר"ל נמי אמר ההוא תירוצא משמי' דר"י ולדידי' ע"כ איירי לפני ייאוש מוכרחו לבא לדבריהם. א"נ דוקא להקדיש יוכל אחר ייאוש לכ"ע. משום דיש לו כח לקרוא לו שם קודש או להפקיע לרשות הקדש והוי ייאוש ושינוי שם או שנוי רשות ולהכי חל כמבואר תוס' דף ס"ו ע"ב ד"ה ש"מ דייאוש לא קני. אבל לאסור סברי תוס' דאפילו לאחר ייאוש כדי לא מצי אסר למ"ד ייאוש לא קני. וכן לפום רהיטא מוכח הכי דעתם מתוס' חולין דמקשי על רש"י שם קושי' הגמ' המנסך. וקשה זה אף לשיטת מה קשיא דילמא איירי אחר ייאוש. אלא משמע דלא דמי לגמרי להקדש. ודוק כי לא יצאתי ידי העיון בזה כ"א לפום רהיטא.

דף עב.

תוס' ד"ה סיפא בא"ד ועוד אומר ר"י ע"ש. ועיין נמי ביש"ש. ועם כל דבריו נפלאתי הפלא ופלא ואיני יכול לעמוד בעוונותי על סוף דעתם. כתבו דאיירי הכא כולה מתני' בשעמד בדין ע"פ חייב אתה ליתן לו. וזה ודאי אמת דהרישא דקתני חייב ע"כ דעמד בדין בחייו על כל התביעה של הגניבה עם הטביחה ומכירה. דאל"ה אלא דעמד בדין רק על הכפל. א"כ איך מוריש הקנס של דו"ה לבניו. והסיפא דקתני פטור מדו"ה וחייב בכפל ע"כ נמי שעמד בדין על הכפל ע"י חייב אתה. דאלו לא עמד בדין כלל קשה על הכפל הא אין אדם מוריש קנס. ואלו עמד בדין על הכפל ע"י צא תן לו. קשה מה אירי' טבח ומכר לאחר מיתת אביו. ות"ל דשלו הוא טובח כדאיתא דף ס"ט וא"כ פשיטא דקשיא ליפלוג בדידי'. דהא הסיפא ע"כ לא איירי כ"א שעמד בדין על הכפל ולא יותר דהא א"א ביותר כיון שהטביחה ומכירה היתה לאחר מיתה. ובענין זה גופא הי' לו ליפלוג בד"א דברישא מחייב בדו"ה בשעמד בדין על הכל אבל לא עמד בדין כ"א על הכפל ע"י חייב אתה ליתן ושוב טבח ומכר בחיי אביו ומת אביו פטור בלא טעם וטבחו. כ"א מטעם אין אדם מוריש קנס. אבל שוב ת"ל יגעתי ומצאתי פי' דבריהם הכי דנהי ודאי דהי' יכול לומר בד"א כנ"ל לא הוי שמעינן מיני' דינא דסיפא דהיינו בשעמד בדין בחייו על הכפל ע"י

חייב. דתו מוריש הכפל ומת ואח"כ טבח דהא על הטביחה א"א למפטר מטעם אין אדם מוריש. דהא הטביחה היתה בזמן שכבר הי' ממון אחים ולא שייך כלל בזה אין אדם מוריש קנס. וגם ליכא למיפטר מטעם דמ"ה אמר רחמנא ולא גו"ד. דהא הכא כבר זכה ע"י חייב אתה ושפיר מוריש. והא דבאופן זה בסיפא חייב ולהכי תנא סיפא בההוא גוונא גופא דרישא דעמד בדין על כל מה שהי' יכול לעמוד בחיי דהיינו על הכפל וע"י חייב אתה ואעפ"כ פטור מטעם וטבחו כולו בעינן. משא"כ אי אמרינן ולא ה' חצאי בקר דאז ע"כ הרישא איירי בצא תן לו והסיפא ע"כ אי אפשר דאיירי בהכי אפילו על הכפל. דא"כ בלא זה לאו דידי' קטבח. ושפיר מקשה דליפלוג בדידי' בד"א דעמד בדין ע"י צא תן לו ומת דחייב. אבל לא עמד בדין ע"י תן לו כא' ע"י חייב אתה ומת דפטור. [ומ"ש בתוס' אלא חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר ואח"כ מת. מלת וטבח ומכר הוא ט"ס וצ"ל כנ"ל] והוי ידעינן מדפטר באופן זה אף דלא שייך אין אדם מוריש קנס. דהא עמד בדין ע"י חייב אתה ואעפ"כ פטור מטעם ולא חצאי בקר. ה"ה בסיפא אף דעמד בדין על הכפל ע"י חייב אתה ומת ואח"כ טבח ומכר דפטור מטעם ולא תצאי בקר. ודוק:

שם בתוס' ד"ה דאי ישנה לשחיטה. סוף דבריהם אז יש לפטור אפילו למ"ד. לענ"ד תיבת אפילו הוא ט"ס והוא הפשוט. ועיין במהרש"א דחק עצמו לקיים הגי' וקאי למס' חולין. ואפשר הוא ע"פ דבריהם דלא כרש"י דף ע"א ע"ב ד"ה כיון ששחט בה פורתא ע"ש ודוק. ואולם כל דבריהם הכא הן בדבור זה והן בדבור שלאח"כ המתחיל כי מחייב צריכים לי עיון וא"י ליישבם דמה ענין דמיונם לפי' ר"ת במס' חולין דשם סברת ר"ת דלאו דוקא קלקל נבול אלא דה"ה כל הקלקולים אף למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף. ואם שחט מיעוט סמנים בחוץ ומיעוט בפנים אף על תחלת השחיטה מחויב. מ"מ לענין שתהא נקראת עבודה בפני עצמה א"א בתחלה בלי הסוף. ואם הסוף מקולקל כל השחיטה מקולקלת דכולה. חדא עבודה הוא אבל הכא מדחזינן דלמ"ד אין לשחיטה אלא בסוף ניחא לי' ע"כ היינו משום דהחיוב והאיסור הנאה באים כאחד. ואינו מקפיד להקשות כ"א היכי שהאיסור הנאה חל טרם שחל החיוב דטביחה. וא"כ למ"ד ישנה מתחלה ועד סוף כמו שחל האיסור הנאה בפורתא קמא כן חל החיוב דטביחה ובאים כאחד. ומה יש להקשות. מ"ש למ"ד זה פורתא קמא מלמ"ד אין לשחיטה אלא בסוף הפורתא בתרא. ומהרש"א רצה לתקן ולענ"ד לא הועיל מאומה עיין ודוק:

דף עג.

רש"י ד"ה אתזמו להו על הגניבה עיין במהרש"א ודוק. ודבריו בנוים ע"פ דברי תוס'. אבל מה מאוד נפלאתי על סברה זו. אם נאמר מעידים ואומרים פלוני גנב וטבח ומכר שעדיין בשעת דבריו פלוני גנב כשר הוא אף שהוזם בתר הכי על הטביחה. ומשום שבשעה שהעידו על הטביחה היו יכולים לחזור. א"כ מאין יבא שיהי' פטורים הבעלים מכפל ויקראו מוכחשים על הגניבה. והלא ע"י עדות כשרים הועד וליכא דמכחיש להו ותו דגוף הסברה המוזכרת בתוס' שמה שמעידים תוך כדי דבור לא חשוב הועד מפי פסולים אף למ"ד למפרע כו' משום שהי' יכולים עדיין לחזור. הוא תמוה לענ"ד דמה בכך הא עתה שלא חזרו ונתגלה ע"י ההזמה של גניבה שמה שהעידו גנב הי' שקר ונפסלים מאז. ופשיטא שמה ששוב יצא מפיהם וטבח נמי מפסולי עדות יצא. אלא הברור לענ"ד שכוונת תוס' ז"ל הכי דודאי מה שמעידים ב' דברים תוך כדי דבור כגון גנב וטבח והוזמו על אחד מהן בין על הגניבה ובין הטביחה למ"ד למפרע הוא נפסל חשוב כל העדות הועד מפי הפסולים דכל דבריהם חשוב עדות אחד ארוך. וכמו שברגע שאמר טבח פסולים היו כן נתגלה שבשעה שאמרו גנב כבר פסולים היו ולהכי פטור הגנב מן הכפל ואעפ"כ תו ליכא לאקשויי אם הוזמו על הטביחה תחלה קושי' הגמ' ולכי מתזמו בתר הכי. נמי על הגניבה אשתכח דבשעת טביחה פסולים היו. דז"א דדוקא כי מעידים אחר כדי דבור על הטביחה שייך קושי' הגמ' ולא בתכ"ד. דהא חזינן דרין זה גזה"כ הוא דדוקא כשהמעידים כשרים עד השעה שהעידו העדות שקר שמוזמים עלי' הוא דנתחייבו בהזמה. אבל כי נתגלה אף בתר הכי דלמפרע בשעה שהעידו כבר פסולים היו ממקום אחר נפטרו מעונש הזמה. וכמעט אין בידינו טעם לדבר זה. דאלו נאמר הטעם משום דהשתא אשתכח דמעיקרא הפסק דין של הב"ד על פיהם בטעות היה. ודין הזמה לא שייך כ"א בתר פס"ד. הלא אם בפשוט נמצאו זוממים נמי נתגלה למפרע שמשעה שהעידו פסולים היו והפ"ד בטעות היה. אלא ש"מ דגה"כ כך הוא דדוקא אותו העדות שבשבילו נפסלו הוא דאית לי' קיום לענין הזמה לקיים בהם דין הזמה. משא"כ עדות אחרת אפי' פסולים דמעיקרא אין לו קיום כלל אף לענין דין הזמה. וא"כ דוקא מה שמעידים אחר כ"ד חשוב עדות אחרת ושפיר מקשה הגמ' אבל מה שמעידים תוך כ"ד דחשוב הכל עדות אחת ארוך. שפיר יש לו קיום אף כי הותזמו בתר הכי על הגניבה דאשתכח דבשעת טביחה פסולים היו וחייבים על ההזמה דטביחה כמו שחייבים על ההזמה דגניבה כיון דחשוב הכל אותו עדות. ודוקא בשהוזמו על הטביחה תחלה. אבל כשהוזמו על הגניבה תחלה ואם אין גניבה אין טביחה אשתכח דבשעה שהוזמו על

הגניבה הוכחשו על הטביחה. ואם הכחשה לאו תחלת הזמה הוא פשיטא דאין לחייבם על הטביחה. דמה בכך דחשוב עדות אחת הגניבה והטביחה מפני שהעידו תכ"ד לו יהא דאתכחשו על כל גוף העדות גניבה תחלה הא נמי היו פטורים על ההזמה דבתר הכי. ולענ"ד אף כונת התוס' אך על דרך זה. ומה שכתבו התוס' אע"ג דלמפרע הוא נפסל וכו' כשרים היו. ר"ל עמידתם לפני הב"ד חשוב כאלו עדיין כשרים לפניהם כדי שיקוים דין הזמה כיון שהיו יכולים לחזור בהם. אבל טעמא דר"י דפוטר הגנב מן הכפל ודאי אך משום דלבתר הכי שלא חזרו אשתכח למפרע דבשעה שהעידו על הגנבה תכ"ד של טביחה נמי פסולים היו:

ולהכי מקשי התוס' מ"מ שפיר דאם אמרינן הכחשה לאו תחלת הזמה מ"ש כי אתכחשו והדר איתזמו דפטורים. ה"ה כי הוזמו על הטביחה תחלה דנעשה הגנב פטור מכפל. משום דחשיבי פסולים על הגניבה סוף סוף עדותן בטל של גניבה כמו אם הוכחשו ולבתר הכי כי מתזמו על הגניבה ליפטרו כמו דאמרינן הכחשה לאו תחלת הזמה דמ"ש בין כך ובין כך עדותן נבטל טרם שהוזמו. ודו"ק. אבל דברי המהרש"א לענ"ד אינו נכון: **שוב** עיינתי בבעל המאור וראיתי שכתב קצת כדברי. אלא שכתב דבריו נמי על כי הוזמו על הגניבה תחלה וחזרו והוזמו על הטביחה נמי לא שייך למפרך הכחשה תחלת הזמה כל שהעידו תכ"ד. על הגניבה והטביחה ומשום דחשיב הזמה אריכתא. וזה לא מסתבר כלל לענ"ד:

דף עב:

בתוס' ד"ה דאס"ד. כתבו כדתנן במסכת קדושין המקדש וכו'. עיין שם דף נ"ו ע"ב לא נזכר מזה דבר אלא אדרבא שם בתוס' כתבו והא דלא חשיב ע"א משום דלא שייך למתני מכרן וקידש בדמיהן מקודשת. וא"כ אדרבא י"ל הא דלא קתני תקרובת ע"ז משום דאין אסור בהנאה אלא מדרבנן כמו חולין בעזרה ולהכי אפילו קידש בגופן מקודשת. וע"כ דבריהם נסמכים על ריש דבריהם שמהכא נראה לדקדק דהוי דאורייתא. אלא שדוחים דלא נשמע מהכא אלא שאיסורו חמור מדרבנן דאפילו לקדש בו אינו ראוי ומביאים כדתנן. כלומר דמהתם נשמע אפילו דבדמיהם אינה מקודשת והיינו מדלא חשיב נמי שם תקרובת וזה בודאי א"ל משום דמקודשת אף בגופן. דזה מוכח טובא מהכא וק"ל. כנלענ"ד לפ"ר לדחוק ולפרש דבריהם. שוב עיינתי ומצאתי שהוא ברייתא בתוספתא דפרק ד' דמס' קדושין:

דף צ:

ת"ר שור תם שהמית והזיק וכו'. מועד שהמית והזיק דנין אותו דיני ממונות והדר דנין אותו דיני נפשות קדמו ודנו ד"נ אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי ליהדר ולידיינו'. הגיד לי הב' ר' חיים במוה' יעקיל בשם הגאון אבד"ק לעסלוי שצוה עליו הגאון הנ"ל שיגיד לי קושיא זו בשמו שהקשה הא איתא בכריתות דף כ"ד אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן שור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק בו זכה בו. ופרש"י דהפקר הוא משנגמר כה דינו. ואיתא (ב"ק דף י"ג ע"ב) רבינא אמר למעוטי נגח ואח"כ הפקיר. תניא נמי הכי וכו'. וכתב הרא"ש ואע"ג דפליגי רבנן עליה דר' יודא מוקי רבינא מתני' כיחידאה משום דרבנן לא פליגי עליה אלא בשור שהמית אדם אבל בשור שהמית שור לא פליגי עליה. כמו שכתוב בפירוש בשם הרב רבי מאיר ז"ל ולהכי פסק נמי הרמב"ם כרבינא בפ"א מה' נ"מ וכן הטור בסימן ת"ו. וא"כ מה מקשה הגמ' וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי ליהדר ולידיינוהו. ות"ל שמיד שדנוהו ד"נ ליסקל הא הוי הפקר ואיך לידיינו ד"מ הרי הוא פטור דהוי ליה נגח ואח"כ הפקיר עכ"ל. והאמת כי הקושיא לפ"ר היא קושיא עצומה אמנם דקדקתי בלשון רש"י דף י"ג הנ"ל בדברי רבינא כתב ד"ה והועד בבעליו. דמשמע שיהא לו בעל אחד משעת העדאה עד שעת העמדה בדין. וקשה הא המסקנא הוא דהעמדה בדין אינו מספיק עד שיהא נמי גמר דין וכן הרמב"ם הנ"ל כתב פטור עד שיהא לו בעלים בשעת הזיקו ובשעת העמדה בדין. ועליו יש לתמוה יותר שפסק לדינא הכי והרי מסקינן דבעי נמי גמר דין וכן הטור בסי' הנ"ל כתב לשון הרמב"ם נמי והוא תימא. וע"כ לומר מדבאמת דין זה דרבינא אליבא דת"ק אך מסברא נאמר כדאיתא בלח"מ הנ"ל ע"כ דלא מסתבר להו בדיני ממונות למילף מסברא אלא על העמדה בדין ולא על הגמר דין דדוקא ר"י דיליף דינו מקרא ושם נאמר וסקלוהו מוכרח נמי להגמר דין. משא"כ להת"ק דאינו דן הכי אלא מסברא די בהעמדה בדין גרידא. וא"כ לק"מ דהמקשן סבר דלישנא דברייתא שהמית והזיק ודאי משמע בין שהמית והזיק ברור ע"פ עדים ובין שעדיין לא נגבו העדים אלא שהבעלי דינין צועקים זה שהמית וזה צועק שהזיק ועדיין לא נגבו העדים ולכן באופן זה שכבר הוגבה העדות דהיינו ההעמדה בדין דשוב לא מהני הפקירו מקשה וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי ליהדר ולידיינוהו. וכי משני רבא כשברח מקשה אי ברח כי לא דנוהו ד"נ היכי דנינא ליה ד"מ בלא בעלים. ר"ל הא מסתמא הברייתא אף באופן זה איירי דעדיין לא נתקבל העדות. ומשני לו דקבל סהדא וברח כלומר דלא איירי אלא באופן זה לחוד ודוק. ואפשר נמי לומר דהעמדה בדין נקרא מיד שתבע הניזק לבעל השור לפני ב"ד וצועק

עליו דין במה שהשור הזיקו ואמר שרוצה להביא עדים אף קודם שנגבה העדות שוב לא מהני הפקירו וגובין עדות וגומרין הדין אף בתר ההפקר. דאז אפילו לדחוק כנ"ל אין צריך ולק"מ. גם בתוי"ט על המתני' ונכסים המיוחדים למזיק מבואר כדכתבתי דנשמע מרמב"ם וטור דאך העמדה בדין צריך עיון וק"ל. ואף דלא משמע הכי מהרא"ש הנ"ל מדכתב דבשור שהמית שור לא פליג. דאלו לדעת הפוסקים הא מ"מ פליגי דלר"י בעי נמי גמר דין אף בשור שהמית שור. מ"מ ע"כ הכי נראה דעת הרמב"ם וטור:

דף צד.

תוס' ד"ה לא הפריש. אביי לטעמיה. אף דכתבו בתר הכי דאף לאביי אמרינן תרתי ש"מ היינו תרי דינים בשני ענינים כגון מילתא דאמר רחמנא ומפקיר כרמו או. שנוי ומפקיר אבל בתבואה אחת כגון לאביי דמיד אחר קצירה מרבה התורה ע"י תעזוב דלא ליהני מעשיו ושוב בשקנאו עוד הפעם בשנוי מה"ת זה ודוק:

דף צח.

תוס' ד"ה הא קמ"ל בסוף הדבור. וא"ת. וי"ל ה"מ וכו'. אבל בעושה המלאכה בידים לא בעי אלא שיהא ניחא לעושה. עיין תוס' יבמות דף פ"ג ע"ב ד"ה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו כתבו בדבר התלוי במחשבה אין אדם יוכל לאסור דבר שאינו שלו אפי' ע"י מעשה למ"ד כו' ע"ש. וא"כ עדיין צ"ע מה יועיל הכא מה דניחא להעושה בדבר שאינו שלו הא הוי מידי דתליא במחשבה:

דף קב:

מיחכא עלה במערבא כו'. עיין בהרא"ש. וביש"ש סי' כ"ט משיג על הרא"ש וכתב עליו. ואגב חורפיה לא עיין היטב. וכבר כתבתי ב' דרכים ליישב דעת הרא"ש בחידושי על ח"מ סימן קפ"ג תוך דברי הארוכים שהארכתי שם ס"ק ב' ע"ש ודוק. שוב עיינתי וראיתי שאף לדרך היש"ש שם שהוא שלא על דרך התוס' שם מ"מ דברי הרא"ש ברורים ומוכרחים. דהא לשיטתיה כך אזלה סוגי'. המקשה הקשה אי הכי אלא ש"מ דליתא. ומשני ר' אבוה דלעולם איתא סברתם ושאני חטים בחטים. וע"ז תדע מדין צבע. וע"כ התדע קאי אפילו לפי סברתך דאין רצונך לסבור סברת בני מערבא. מ"מ צריך אתה להודות דחטין בחטין שאני משום דשליחות קעביד. דאל"ה קשיא מי הודיע לצבע. וא"כ רבי אבא דמשני נעשה לאיזה צורך מוכרח כלל לשנויי מידי כדי לסתור סברת בני מערבא. אלא ש"מ

דודאי התדע שפיר אזיל והכי קאמר ליה ע"כ אתה גופיה שרצונך לסתור סברת ב"מ מכח קושייתך א"ה. מ"מ צריך אתה להודות שסברתם אמת גבי בעל ואשה. ונשאר שם הקושיא לכ"ע מי הודיע. וע"כ צריך אתה לומר שליחותיה עביד. וא"כ י"ל דסברת ב"מ נמי אמתית אפילו גבי שליח ששינה. ושאני חטין בחטין. וע"ז שפיר מוכרח רבי אבא לתרוצי ולומר דנהי דגבי בעל כ"ע מודים לסברת ב"מ מ"מ אין מוכרח לחלק בין חטים וחטים לשינה. והקושיא נשאר עליהם אי הכי וש"מ מכח קושיא זו דליתא לסברתם. וגבי בעל אף דכ"ע מודים לסברתם מ"מ נעשה כמי שהקנה. הרי שמוכרח מכח תירוצא דרבי אבא דחילוק יש בין בעל לשליח. ולשון הרא"ש שכתב ואע"ג דרבי אבא משני הך משנה דעירובין אליבא דב"מ אין רצונו דמשני הכי כדי לקיים סברתם. אלא רצונו לומר דמשני הך משנה אליבא דסברתם בנדון זה באופן שמוכח מס' דבזה כ"ע מודים לסברתם. אבל באמת אף הרא"ש ירד לעומקי' ועיין שפיר דר' אבא סובב והולך לסתור דעתם גבי שליח ודו"ק כי גם דרך זה לענ"ד נראה ברור:

במ"ל פ"א מהל' שלוחין. כתב בסוגיא הנ"ל בדברי התוס' ד"ה מי הודיע. ע"ש זה לשונו אך קשה לי לישנא דאפילו. ולענ"ד אין זה אלא כפי הנחתו מקודם דלסחורה אליבא דר"א אפילו כשפחתו לא מקרי משנה ע"ש ודוק. אבל לענ"ד משמע מפי' רש"י שכתב וכי הותירו לאו שנוי הוא. אבל כי פיחת ודאי שנוי הוא לכל מר כדאית ליה לר"מ דליקני בה ולר"י עכ"פ דבטיל השליחות. וא"כ נראה לענ"ד דיש להגיה בדברי התוס' א"כ אמאי אם פיחתו פיחתו לו אפי' לסחורה ור"ל דכיון דפיחתו בטיל השליחות ומי הודיעו ותרוייהו לא קנו. ומה שמסיימו וא"כ אמאי אם פיחתו ואם הותירו היינו בלאכילה ודוק:

דף קד:

תוס' ד"ה אגב בסופם כתבו התם מדאורייתא וכו' יראה לענ"ד פירושם בודאי לאחר שגובה נעשה המעות ד"ת שלו. אך כ"ז שלא באו לידו כ"א עדיין ברשות המודה קנין זה שקנה ע"י אודייתא אינו מועיל לו שיחשב שלו מדאורייתא כ"א לגבות מדרבנן ואח"כ נעשה שלו מדאורייתא. והא תינח אם הגביה עדיין כשהנותן המודה חי. אבל אם מת טרם הגבייה אפשר דלעולמים נשאר בידו בקנין דרבנן וצ"ע. ובזה אפשר לדחוק וליישב קושייתי העצומה שהקשיתי לעיל במסכת קדושין דף כ"ו. כי יש לומר שאמרו לו אין תקנה אם תרצה שיקנה בק"ג ד"ת ע"ש ודוק כי לענ"ד קנין אודייתא בגוף ואודייתא בקרקע דרך אגב שוים ודוק:

דף קח.

תוס' ד"ה וחזר וטען. עיין במהרש"א ודוק כי פירושו אינו. חדא דכ' קושיא א' אילו לא באו עדים על שבועה א' איך השביעוהו פעם ב' אם כבר נפטר. וקשה ומה כולה האי דילמא אחרי שנשבע ביום ב' שביום א' היתה גנובה מאתו חזר ותבעו שביום ג' ראוה בביתו והוגד לו או שמוכח שחזר אחר הגנב והוציאה מידו יחזור לו פקדונו וחזר ונשבע שביום ד' נגנבה עוד הפעם ושוב באו עדים על כפירת ב' השבועות. ותו יותר תימא איך מפרש ואפילו חזר וטען דר"ל על צד שבאו עדים תחלה דא"כ למה להו לתוס' לאקשויי כדמקשו באריכות. ות"ל דאיך מסרו שבועה ב' למי שנעשה כבר חשוד על ידי שבועה א' ע"י עדים. ועיין תוספ' ד"ה ותרי דבתר הכי. להכי נלע"ד דהכי פירושם דודאי מעולם לא גרסי ובאו עדים ואיירי פשיטא דלא באו עדים עד לבסוף. ולהכי מקשו תחלה פשוט. וחזר וכתבו ואפילו חזר וטען על דרכי הנ"ל שהקשיתי דתבעו שלאחר שנשבע ראה הגניבה בידו. ובודאי הוחזרה לו. (ולא שייך כלל בזה כדהקשה המהרש"א שהיה נאמן במגו. דדוקא לעיל דף ק"ז ע"ב כתבו התוס' הכי שפיר דהא ע"כ איירי מה שחזר וטען טענת גנב. היינו שחזר מטענה א' ואמר שמה שאמר תחלה היה שקר. אלא שהי' נגנב. דאלו באופן הנ"ל שתבעו שאחר שנשבע שאבד ראו בידו וע"כ שמצאה. וע"ז נשבע שאמת שחזר ומצאה אלא שבתר הכי נגנבה פשיטא שבזה חייב כפל ולא שייך לומר שכבר יצא ידי הבעלים) וע"ז מסקו התוס' דגם זה ע"כ אינו דהא אח"כ שבאו עדים והכחישו ב' השבועות. מ"מ למפרע איתגלי דלמה השביעוהו ובחנם היתה למפרע דהא למפרע משבוע' ראשונה שנשבע לשקר חייב באונסים. נמצא למפרע לא כפר כלום במה שנשבע ואפילו לא הכחישוהו העדים על שבועה ב'. מ"מ לא היתה השבועה מועלת לו כיון דלמפרע נתגלה שמשעה א' חייב באונסים כיון שנשבע עליה לשקר. ואח"כ כתבו ואין לומר שבאו לפני ב"ד אחר וכל הב' שבועות היו על זמן א' נמצא השבוע' ב' לפטור אתיא כמו השבועה א' אלא בטעות והעלם ב"ד היתי' ע"ז כתבו דלא מסתביר. ובתר הכי בד"ה ותרי כתבו דאף לאוקימתם עדיין יקשה דהא למפרע נתגלה שהיה פסול ומשני כיון דמדרבנן הוא וק"ל:

דף קח:

תבעוהו בעלים לשומר וכו' אמר רבא אם באמת. עיין רש"י ז"ל פי' אם באמת נשבע השומר שטען נגנבה באונס ונמצא כן ואם נשבע לשקר שטען מת כו' או נגנבה באונס ובא ומצא שאינו כן. דקדק לפרש טענתו בנאנס ובנמצא שקר שאינו כן ור"ל שלא היה

אמת שנגנבה באונס אלא שנגנבו בפשוט ולהכי לא הוי ההודאה של גנב הודאה. דהא מ"מ השומר פטור נמצא דלא שייך איהו כלל לבעל דבר לתובעו. ואי משים דאלו אהדרי' הגנב חזר איהו להיות שומר עליו. ז"א אלא בנמצא שהוא כן שאמת נשבע שהיתה גניב' באונס. אבל מאחר שמ"מ נשבע לשקר סתמא אף אלו אהדרה לא היה איהו שומר עלה. ולהכי בלישנא דאיכא דגרסי איפכא אם באמת נשבע לא נפטר פרש"י ז"ל אם באמת נשבע שלא פשע ואם לשקר נשבע כגון שפשע. משום דלגירסא זו תליא במה שנפטר השומר אם לאו והוצרך לפרש דהאמת והשקר היינו אם לא פשע ואם פשע. משא"כ לגירסתו שהוא עיקר לא אפשר לו לפרש האמת ושקר על דרך זה דא"כ קשיא לו מדוע אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב הא כיון דנתגלה דשקר נשבע אלא שפשע הרי לא נפטר השומר והוי איהו בעל דבר דגנב לתובעו ומדוע לא נפטר הגנב בהודאתו מכפל כמו שהוא באמת סברת אית דגרסי והוצרך לפרשו כנ"ל. וגירסת רש"י ז"ל ופירושו מסכים עמו התוס' ד"ה ולא הניחוהו. ומעתה עיין תוס' ד"ה תבעו שומר ועיין מהרש"א ודוק. תמצא ברור כי פירושו בתוספ' ודאי אינו נכון אלא שדברי תוס' ע"כ הכי פירושם כי קושייתם לא אזיל מעולם דליבעי הכי תבעו שומר והודה תבעו בעלים וכפר מי הוי הודאה של הגנב הודאה להתחייב בהקרן אם לאו. וא"כ שפיר היה יכול רבא לפשוט אם באמת נשבע הוי הודאה ופטור הגנב מהקרן. כי אפשר יותר מסתבר לו למבעי על הכפל אלא דכל קושייתם היה העיקר ואמאי נקיט והביא עדים שמורה שלענין הקרן אין נפקותא בהאיבעי' היה לו למבעי כדבעי השתא אלא דלא לסיים והביא עדים. נמצא דתיהוי האיבעיא בשני האופנים מי הוי הודאה וחייב בקרן ופטור מכפל או לא הוי הודאה ופטור מהקרן אם לא יבאו עדים וחייב אף בכפל אם יבאו עדים. וע"ז משני דנהי דהיה יכול לפשוט אם באמת נשבע נפטר הגנב מהכפל. אבל לא היה יכול לומר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב. דהא אם בשקר נשבע עדיין לא חייב כלל אף על הקרן ואם תו יודה לבעלים עדיין יפטר משא"כ אם באו עדים אחר הודאה זו שפיר שייך לא נפטר וחייב בכפל ודוק:

דף קי.

תוס' ד"ה לבעלי מומין טהורין. תימא ועורה אמאי הוי לבעלי מומין. ר"ל אלא של אנשי משמר מבעיא למהוי דהא חזיא להו כמו לבעלי המומין. ותימא לי על תמיהתם לשיטתם מוקדם לזה היה להם להקשות על כהן זקן או חולה מדראוי לעבודה ולא לאכילה להכי להעבודה יוכל לעשות שליח במקומו ולהאכילה שאינו ראוי לא מצי משוי שליח

והאכילה ועורה לאנשי משמר ליקשי נמי העור מדוע לא תהי' שלו כדמעיקרא וראיתי בכסף משנה פ"ד מה' כלי מקדש מפרש באמת כוונת הרמב"ם הכי כדהניח המהרש"א הכא בק"ק על התוס' דדילמא מה דנאמר ועבודתה ועורה לאנשי משמר היינו לכל חד מה דראוי לו הבשר לבעלי מומין לבד והעור לכל אנשי משמר. אלא דהוקשה להכ"מ לפירושו ממה דפסק רמב"ם לעיל מזה וכ' ואכתי קשיא דהתם כתב שעור הקרבן לאותו הכהן בלבד שנתן לו. וכאן כתב שהוא לאנשי משמר. ומתרץ שבאמת כונת הרמב"ם אף בזה הכי שהבשר מדא"א לאוכלם אנשי משמר התמימים הוא של בעלי המומין והעור אם הוא מקריב הוא שלו ואם נותן לאחר של המקריב. והיינו הס"ד של המהרש"א לפרש הכי תמיהת התוס'. ומאוד תמוה דעת הכ"מ בזה דמה ענין דין זה למה שכתב הרמב"ם שעור הקרבן לאותו הכהן בלבד. דשם בהל' ז' איירי בכהן שנתן קרבנו להקריב לכהן אחר שאלו הקריבו בעצמו הכל שלו כדכתיב ואיש את קדשיו לו יהי'. להכי ס"ל שאם מכבד לאחר להקריבו במקומו זכה בכל זכייתו והכל של המקריב. משא"כ הכא בטמא בקרבן צבור שאפילו הקריב בעצמו זה של בית אב ומשמר זה ע"י הפייס שזכה בו. משום הא לא הי' הבשר והעור שלו אלא של כל בית אב של אותו יום כמבואר פ"י מה' מ"ק. נמצא עתה שכולם טמאים וראוים להקרבה מה בכך שהוא מכבד בעבודתו לאחד משאר אחיו הכהנים שיהא המקריב זוכה בהעור. וכי עדיף המקבל מהנותן. ופשיטא שא"א לפרש כונת תמיהת התוס' כ"א שיהא העור לכל אנשי המשמר ור"ל הבית אב. נמצא דקושי' זו שהוקשה להכ"מ לענ"ד לאו כלום הוא. אלא אי קשיא הא קשיא מה שהקשיתי אני מזקן או חולה בקרבנו מדוע להוי שם העור של אנשי משמר ולא שלו כדמעיקרא מה בכך דלא חזי לי' הבשר מדאינו ראוי לאכילה הא העור חזי לי'. אבל העיקר דלא קשיא מידי הכא תמיהת התוס', כי משנה מבוארת היא פרק טבול יום וכל שאין לו בבשר אין לו בעור. ופסקה הרמב"ם פ' הנ"ל ה' כ"א ולהכי תמיד למי שנתן הבשר נתן העור. ובלי ספק ג"ה הוא וא"כ פי' הכ"מ ברמב"ם ודאי ליתא. ולענ"ד א"א ליישבו אם לא ע"י ט"ס ועל דרך השגת הראב"ד ותמיהת התוס' צ"ע ליישב. ואל תאמר כי המתני' התם קאי דוקא על מי שאינו ראוי לעבודה. דא"כ כך הי' לו למתני כל שאינו ראוי לעבודה אין לו חלק בבשר ובעורות. אלא ודאי דאתי לאשמועינן דאפילו ראוי לעבודה ולא לאכילה דלהכי אין לו חלק בבשר אינו חולק נמי בעורות. והכי מוכח להדיא שם דף ק"ב ע"ב ראוי לאכילה קאמרינן ולהכי טמא בקרבן צבור אף דראוי לעבודה מדאינו ראוי לאכילה אינו חולק בבשר ועלה קתני נמי וכל שאין לו בבשר אין לו בעורה. ולא קשיא לו על שנוי זה כ"א והרי קטן. אבל הדין ודאי ברור דתלי' חלוקת העור באכילת הבשר ולמי שזה

ניתן זה ניתן. ואפילו כי ראוי לעבוד ואינו ראוי לאכילה כמו זקן וחולה או טמא בקרבן צבור. אף שעובד אינו זוכה בהעור אלא הבעלי מומין טהורים שראוים לאכילה. ודוק:

דף קיג:

רבא לטעמי' דאמר ע"ע גופו קנוי. דברי רבא הם בקדושין דף י"ו לגבי ישראל. ועיין יבמות מ"ו שם מבואר דהם לא תקנו מכם אפילו ע"ע לגופו כ"א למעשי ידיו. וא"כ צ"ע גדול ליישב דרבא לטעמי' דמה ענין ישראל למצרי שבהדי' מיעטה התורה אפילו מקני' מצרי חברי' לגופו ומכ"ש לישראל. ועיין בנ"י יבמות מתורץ היטב: